

Nemzetközi helyzetkép

2022. október 20.

Belgium

„Bár Belgiumot ezen a télen nem fenyegeti az ellátás leállításának a veszélye, a vészhelyzeti terv készen áll” – jelentette ki Tinne Van der Straeten energiaügyi miniszter. A terv célja, hogy megakadályozza a vállalatok és a háztartások válságos helyzetbe kerülését a gázellátás hiánya miatt. A belga terv három szakaszból áll: egy korai előre jelző szakaszból, egy riasztási szakaszból és egy vészhelyzeti szakaszból. Az első két fázisban nincs szó kritikus gázhiányról. Ám „semmi nem utal arra, hogy a belga vészhelyzeti tervet aktiválják” – biztosította a miniszter a lakosságot: „Belgium egyedülálló helyzetben van európai gázimport és -tranzit-csomópontként” a zeebruggei LNG-terminálokkal és a közvetlen Norvégiába vezető vezetékkel. Az ország szoros kapcsolatban áll más országokkal, és a Loenhoutban (Antwerpen tartomány) található tároló tele van (<https://www.rtbef.be/article/crise-energetique-rien-n-indique-que-la-belgique-devra-activer-son-plan-d-urgence-gaz-selon-tinne-van-der-straelen-11085925>).

Vallónia régióban elkészült a tervezetcsomag, amely segít a vállalkozásoknak és a háztartásoknak megbirkózni az emelkedő energiaárakkal. A csomag része a bérleti díjak befagyasztása, a vállalatoknak nyújtott közvetlen támogatás, a felújítási bónuszok emelése vagy a megújuló energiából származó többletnyereség átstrukturálása. Eseti alapon közvetlen támogatást ígértek az energiaigényes iparágak megsegítésére. A kormány 175 millió eurót mozgósít közvetlen segélyek finanszírozására. Ezenkívül 40 százalékkal emelik az energetikai felújításra fordítható bónuszok összegét. A polgárok energiamegtakarítását a lakhatási támogatások rendszerének reformjával, a hozzájárulás jelentős emelésével segítik elő (<https://www.lecho.be/dossiers/crise-energetique/le-plan-wallon-pour-aider-les-entreprises-et-les-menages-face-a-la-hausse-des-prix-de-l-energie/10418879.html>). (Kádár Krisztina)

Egyesült Királyság

A suffolki könyvtárak mindent megtesznek azért, hogy segítséget és támogatást nyújtsanak a megélhetési válság idején a nehéz helyzetben lévő háztartásoknak, amelyeket különösen megviselnek a téli hónapok. Ezért épületeikben melegedési lehetőséget kínálnak nekik, további közintézmények, például múzeumok csatlakozását várva a kezdeményezéshez. A Suffolk Libraries, a megyei könyvtári szolgálatot üzemeltető jótékonyági szervezet a helyi kiskereskedőkkel tárgyalt arról, hogy meleg italokat kínálhatnának ingyen, továbbá megvizsgálták a szociális szupermarketek finanszírozásának lehetőségét is. Jótékonyági fogásokat is felállítanak, ahova az emberek téli ruhákat vihetnek adományként a rászorulóknak. Az energiaárak felső határa októberben 3549 fontra emelkedett, ami fokozott nyomást gyakorol a háztartások amúgy is feszült költségvetésére. Bruce Leeke, a jótékonyági szervezet vezérigazgatója kiemelte a már működő támogatási programokat, így például az ipswichi Gainsborough Library heti két fontért kínált gyümölcs- és zöldség-csomagjait, valamint a Pride and Periods kezdeményezést, amely menstruációkor szükséges árucikkeket biztosít. Leeke azt is elmondta, hogy a vidéki könyvtárakban, például Framlinghamben, közösségi hűtőszekrényeket üzemeltetnek, és több helyen együttműködnek az élelmiszerbankokkal is. Úgy vélte, hogy az ingyenes számítógép- és internet-

hozzáférés iránti kereslet növekedni fog az álláskeresők, segélykérők és internetezők körében, a könyvtáros munkatársak pedig kellően felkészültek a pénzügyi támogatásra irányuló megkeresések kezelésére és az emberek átirányítására a segítségnyújtás helyszínére. Sok könyvtárban rendszeresen foglalkozásokat is tartanak, így az emberek könyvnyelben hozzáférhetnek az olyan szervezetektől származó segítséghez, mint a Citizens Advice Bureau, valamint a digitális készségekhez, a pénzügyi ismeretekhez vagy az álláspályázatokhoz. A szervezet vezérigazgatója elmondta: „Olyan szolgáltatások széles skáláját kínáljuk, amelyek mentőövet nyújtanak az alacsony jövedelműeknek, a növekvő megélhetési költségekkel küszködőknek. Az a szándékunk, hogy a Suffolk Libraries a közösség még nagyobb részét tudja segíteni és támogatni ezekben az egyre nagyobb kihívásokat hozó időkben. Azt tervezzük, hogy könyvtárainkba mint meleg és barátságos helyekre bárki bejöhessen a hidegebb hónapokban.” Eközben a Save Our Libraries Essex (SOLE) akciócsoport, amely azért küzdött, hogy megmentse a megye könyvtárait a bezárástól, levelet intézett az Essex Megyei Tanácshoz, és megkérdezte, milyen tervei vannak a válság kezelésére. A SOLE szóvivője elmondta: „Az elkövetkező hónapok nagyon nehezek lesznek számos kiszolgáltatott embernek. Lesznek, akiknek választaniuk kell a fűtés és az étkezés között. A könyvtáraknak létfontosságú szerepük van a hideg elleni védekezésben. Hála Istennek, az essexiek felkeltek a könyvtárak bezárása ellen, és télen is nyitva állnak majd ezek a menedékhelyek” (<https://www.eadt.co.uk/news/suffolk-libraries-to-be-energy-refuges-9243618>).

Az Egyesült Királyságban számos könyvtár és múzeum fogott össze, hogy segítsen azoknak, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy fűtsék az otthonukat. A helyi hatóságok több állami támogatást kérnek a kormánytól, hogy a középületek menedéket nyújthassanak az embereknek, miközben az energiaárak folyamatosan emelkednek. A délkelet-londoni greenwichi könyvtárak már 28 ezer fontot költöttek új bútorokra, hogy az embereknek legyen hol leülniük. Az ilyen típusú többletköltségek viszont tovább növelik a könyvtárak és múzeumok energiaszámlák miatt órára növekedett anyagi terheit. A cheshire-i Widnesben található Catalyst Tudományos Felfedezőközpont és Múzeum éves gázszámlája október végén 9700 fontról 54 362 fontra ugrott. Ez felerősítette az aggodalmakat amiatt, hogy a múzeumok és könyvtárak megengedhetik-e maguknak tereik fűtését. A Múzeumok Egyesületének politikai menedzsere, Alistair Brown azt mondta a *The Guardian*-nak, hogy a közintézményeknek extra finanszírozásra lehet szükségük a kormánytól ahhoz, hogy rendes nyitvatartási idejükben fűtsenek (<https://metro.co.uk/2022/08/22/libraries-and-museums-form-warm-refuges-amid-energy-crisis-17225833/>). (Sághi Ilona)

Meleg fogadtatás. Meleg tér létrehozása közösségeinkben címmel irányelveket tett közzé a Egyesült Királyság Könyvtári és Információs Szakembereinek Szövetsége (*Chartered Institute for Library and Information Professionals*). Az energiaválság nyomán bekövetkező megélhetési válság sokakat érinthet, ami a könyvtárak iránti igény érezhető növekedését eredményezheti. A könyvtári szakma átlátta ezt, és zászlóshajója vállalta, hogy összeállítja a felkészülést támogató iránymutatást. Ennek eredményeként született meg a *Meleg fogadtatás*, amely a legjobb ötleteket és az alkalmazó könyvtárak linkjeit tartalmazza. Az irányelvek megalkotását Martin Lewis pénzmegtakarítási szakértő szorgalmazta és szponzorálta, és nemcsak könyvtáraknak, hanem minden meleg és biztonságos helyet kialakítani szándékozó szervezetnek hasznos lehet

https://www.cilip.org.uk/news/618964/Martin-Lewis-sparks-a-warm-welcome-in-UK-libraries-this-winter-.htm?utm_campaign=502668_Fortnightly%20newsletter%2019%20October%20non-%20MEMBER&utm_medium=email&utm_source=The%20Chartered%20Institute%20of%20Library%20and%20%20Information%20Professionals&dm_i=6WFS,ARV0,28IS14,1ASM7,1.

Az útmutató letölthető: https://cdn.ymaws.com/www.cilip.org.uk/resource/resmgr/cilip/information_professional_and_news/press_releases/2022_10/a_warm_welcome_2022.pdf. (Fazokas Eszter)

Finnország és Észtország

A két országban a nemzeti könyvtárak és a többi könyvtár továbbra is rendben működik. Észtországban folyik a nemzeti könyvtár főépületének tavaly ősszel elkezdett felújítása. Mindkét fővárosban rendezvények, kiállítások fogadják a látogatókat az offline és online könyvtári szolgáltatások mellett. Egyik országban sincs meghirdetett energia-vészhelyzet, állampolgári és intézményi szinten takarékoskodnak, és érvényesítik a fenntarthatósági stratégiát. (Sirató Ildikó)

Franciaország

Franciaországban továbbra is a 2024-ig előirányzott 10 százalékos energiamegtakarítási tervhez igazítják az intézmények működését. A könyvtárak terén nincsenek külön megszorítóintézkedések, rájuk is vonatkozik a 18-19 °C-os hőmérséklet betartása, illetve a világítás gazdaságos használata, amit ledéglókkal igyekeznek biztosítani. A nagyobb múzeumok a fűtési rendszer korszerűsítésével csökkentik az energiafelhasználást (https://actu.fr/ile-de-france/paris_75056/louvre-bastille-orsay-comment-les-monuments-de-paris-vont-faire-baisser-la-facture-d-energie_54346925.html).

Strasbourg vezetősége például a városi múzeumok nyitvatartásának heti öt napra csökkentésével, illetve a látogatók számához igazított nyitvatartási időszávokkal próbál takarékoskodni, ami nagy felzúdulást keltett, mivel a város jelentős turisztikai központ, és így nagy bevételtől eshetnek el (https://www.lemonde.fr/idees/article/2022/09/09/en-fermant-ses-musees-deux-jours-par-semaine-la-ville-de-strasbourg-semble-acter-l-impossibilite-de-les-rendre-populaires_6140905_3232.html, <https://maglor.fr/actualite-regionale/sobriete-energetique-les-musees-de-strasbourg-fermeront-deux-jours-par-semaine>).

Összességében az energiakrízist összekapcsolják a józan energiafelhasználásra való ösztönzéssel (sobriété énergétique), nemcsak a közintézményekben, vállalatoknál stb., hanem a teljes lakosság körében. Minden minisztérium erősen szorgalmazza a távmunkát, ahol csak lehetséges. (Sáska Gáborné)

Franciaországban a villamos energiával kapcsolatos karbantartási és műszaki gondok, a gázárak emelkedése, a folyamatos benzinár-növekedés a kormányt is lépésekre kényszerítette. Az augusztusban bejelentett, 65 milliárd eurós csomag mellett nemrég életbe lépett az Energiajózság elnevezésű intézkedés, amelynek célja, hogy az elkövetkezendő két év során Franciaország energiafogyasztása 10 százalékkal csökkenjen. A hosszú távú cél a 40 százalékos mérséklés 2050-ig, valamint a szén-dioxid-semlegesség elérése. A miniszterelnök ígérete szerint hetente közzéteszik a villamosenergia- és gázfogyasztás alakulását; az „energia-előrejelzéssel” ellenőrizhetővé válik, hogy az ország elérte-e megtakarítási célját. A terv több tucat javaslatot tartalmaz, központi eleme a hőfokszabályozás.

Az irányelvek szerint az irodák maximális hőmérséklete 19 °C, a raktárhelyiségeké 16 °C, az épület 48 óránál hosszabb ideig tartó zárvatartása esetén pedig 8 °C (kivéve a bölcsődékben és az egészségügyi intézményekben). A lakosságot egyszeri támogatással sarkallják programozható termosztátok vásárlására. A bojlereket ajánlatos 55 fokra beállítani. A központi fűtéssel ellátott épületek fűtésének időszakai időjárástól függően 15 nappal rövidülhetnek.

A közlekedési javaslatok többek között ösztönzik a telekocsizást, az újonnan belépők bónuszt kapnak. A munkáltatók elektromoskerékpár-bérléssel kapcsolatos költségeinek megtérítését 2023 januárjától kiterjesztik a magáncégekre is. A közhivatalok szolgálati gépjárműveik sebességét autópályán óránként 110, gyorsforgalmi úton 100 kilométerre kötelesek csökkenteni. Bizonyos javaslatok kifejezetten a vállalatokat célozzák meg. A távmunka átalánypótlékát 15 százalékkal napi 2,88 euróra emelik. A cégeket a beltéri fűtés észszerűsítésére biztatják. A nagy szolgáltatóknak javasolják, hogy a fényerőt 30 százalékkal csökkentsék, a szellőztetést, légcserét pedig éjszaka mellőzzék. Felhívják a bevásárlóközpontok és üzletláncok figyelmét, hogy záráskor kapcsolják ki a reklámvilágítást. Az iparban az energiadiagnosztika, valamint a ledvilágítás általánossá tételét tervezik.

A kultúra és a sport területén a következő javaslatok szerepelnek: a nyilvános uszodák és wellness-szolgáltatások víz hőmérsékletének 1 Celsius-fokkal csökkentése, valamint nyitvatartásuk rövidítése. A múzeumok fűtési rendszerét korszerűsíteni kell, a fűtési időszaktól pedig megkurtítani. A díszvilágítás időtartamát is csökkenteni kell. A mozik és színházak üzemeltetőit is a világítás és a fűtés hőfokának mérséklésére biztatják.

A terv kitér az energetikai korszerűsítésre is. Várhatóan 2023-ban több mint ötmilliárd euróval emelik a lakhatásra nyújtott MaPrimeRénov' segély összegét. Jövedelemtől függően támogatják a fossziliztüzelőanyag-mentes kazánt, hőszivattyút, biomasszakazánt használó háztartásokat. Emellett elkülönítettek egy 350 millió eurós keretet a középületek és a szociális lakások felújítására. A közigazgatás szereplőit az épületautomatizálási és -vezérlő rendszer bevezetésének a támogatásával kívánják a racionális hulladékgazdálkodásra buzdítani. A hőveszteség csökkentésére pedig a víz- és fűtés csövek szigetelésének elősegítését tervezik (https://www.lepoint.fr/environnement/crise-energetique-borne-va-devoiler-le-plan-de-sobriete-du-gouvernement-06-10-2022-2492703_1927.php).

A francia kormányzat a megugró energiaköltségekkel szemben és a villamosenergia-rendszer összeomlásának elkerülése végett terjesztette elő október 6-án a nem kötelező erejű, önkéntes részvételen alapuló tervezetet. Az Energiajózságság csomag az orosz gázszállítás szinte teljes leállása és a francia atomflotta egy részének elérhetetlensége miatti várható hiány és megszorítások elkerülését célozza, áttekintve a fogyasztás által érintett területeket. Mivel Franciaországban az épületek használják fel az energia 45 százalékát, és adják az üvegházhatású gázok közvetlen kibocsátásának 20 százalékát, a tervezet különös figyelmet fordít a fűtési, hűtési és szellőztetési módszerek korszerűsítésére (https://www.lemonde.fr/economie/article/2022/10/06/crise-energetique-le-plan-de-sobriete-en-sept-grands-points_6144677_3234.html). (Kádár Krisztina)

Hollandia

Hollandiában a gyorsan emelkedő energiaköltségek nemcsak a lakosságnak, hanem a cégeknek és az intézményeknek, köztük a könyvtáraknak is hatalmas terhet jelentenek. A holland képviselőház a kulturális és szociális intézmények energiaköltségének kompenzációját ígéri. A Könyvtárak Egyesülete számos jelzést kapott arról, hogy a könyvtári szervezetek küszködnek a megemelkedett költségekkel, ezért örült a képviselők ígéretének. (Kürti Afrodité)

Horvátország

A zágrábi Nemzeti és Egyetemi Könyvtár október 24–25-én rendezvény miatt zárva tartott: helyszínt adott az energiaválság egyik fő okozójával, az orosz–ukrán háborúval foglalkozó nemzetközi Krími Platform 2022. évi első parlamenti ülésének, amelyet a horvát parlament és a [Verhovna Rada](#) (Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa, az ukrán parlament) szervez. E két napra a könyvtár online szolgáltatásai [gyűjtőportáljának](#) használatát javasolta. A bibliotéka munkatársai külön ügyeleti renddel szabályoznak minden olyan könyvtári szolgáltatást, amely közvetett módon – e-mailben, egyéb elektronikus úton vagy telefonon – is elérhető (<https://www.nsk.hr/obavijest-korisnicima-o-zatvaranju-prostora-knjiznice-24-i-25-listopada-2022-i-dostupnim-uslugama-na-daljini/>). (Mann Jolán)

Lengyelország

A szejm törvényt fogadott el a villamosenergia-fogyasztók védelmét szolgáló speciális megoldásokról a villamosenergia-piaci helyzettel összefüggésben, amelynek értelmében a költségvetési szervek vezetőinek 2022. december 1-jétől december 31-ig a 2018–2019-es átlaghoz képest 10 százalékkal kell csökkenteniük a lakott épületek vagy épületrészek, valamint a műszaki eszközök, berendezések és járművek villamosenergia-fogyasztását. Jövőre az elvárt 10 százalékos fogyasztáscsökkentés kiszámításához a 2022. évi fogyasztást kell alapul venni. Aki e kötelezettségnek nem tesz eleget, 20 ezer zlotyig (1,7 millió forintig) terjedő pénzbírsággal sújtható. A megtakarításról jelentést kell tenni az energia-szabályozási hivatal elnökének a kötelezettség évét követő esztendő március 31-ig. A fogyasztás 10 százalékos mérséklését célzó intézkedések a jogszabály értelmében lehetnek költséggel nem járó tevékenységek, például az épület díszkivilágításának megszüntetése vagy beruházással járó tevékenységek (a világítás cseréje stb.). A költségvetési intézmények kötelezettségüknek a következőképpen tehetnek eleget:

- az épületek külső kivilágításának korlátozásával;
- a hőmérséklet szabályozásával a helyiségekben: fűtés esetén 19 Celsius-fok, hűtés esetén 25 Celsius-fok a korlát;
- mérési, felügyeleti és ellenőrzési rendszerek alkalmazásával;
- szervezeti fejlesztésekkel, valamint az irodai alkalmazottak energiafogyasztásának racionalizálását célzó oktatási és tájékoztatási tevékenységek bevezetésével;
- a szervertermek hulladék hőjének felhasználásával az épület fűtésére.

A törvény életbeléptetése sok kérdést vet fel, a közvilágítás csökkentését célzó intézkedések például negatív hatással lehetnek a közbiztonságra. A Mazóviai vajdaságban lévő Ceglów polgármestere arra is felhívja a figyelmet, hogy az energiamegtakarítás újabb beruházásokkal is jár, befektetést igényel a világítást szabályozó eszközök beszerzése. A polgármester arról is nyilatkozott, hogy a településen az iskolákban, az egészségügyi intézményekben, illetve a könyvtárakban továbbra is lesz világítás. Egyéb településeken éppen a korábbi technológiai újítások okoznak most gondot. Wisznice községben például a közelmúlt fejlesztései során beszerzett hőszivattyúk fogyasztása jelentős. Az a különös helyzet állt elő, hogy ha valaki korábban sokat fektetett az energiamegtakarításba, akkor nehezebb megfelelnie az elvárásoknak, mint annak, aki most vált az intézményében ledes világításra (<https://www.prawo.pl/samorzad/oszczedzanie-energii-przez-samorzady,517654.html>). (Dancs Szabolcs)

Inowrocław (70 ezer fős város a Kujávia-pomerániai vajdaságban) városi könyvtára a kötelező energiamegtakarításra hivatkozva korlátozza a hétfégy nyitvatartást: novembertől februárig havonta csak egy szombati napon tartanak nyitva. A hétköznapokon érvényes nyitvatartás változatlan (<https://www.jan-kasprowicz.bmino.pl/>).

Érdemi új információ az energiaválság hatásáról a könyvtári, illetve kulturális szolgáltatásokról nem látott napvilágot. A Lengyel Nemzeti Könyvtár publikálta a 2021. őszi – 2022. tavaszi időszakra vonatkozó éves jelentését a felnőtt lakosság olvasási szokásairól. A 2020-ban jelentkező, kismértékű javulás nem vált növekvő trend alapjává, az olvasási szokásokra a pandémia előtti állapot (a tartósan csökkenő tendencia megállítása) jellemző. A könyvtárak fontosságát mutatja a tény, hogy a zárvatartással összefüggésben a kölcsönzések visszaesése a pandémia alatt (18-ról 13 százalékra) arányos az olvasási mutatókban jelentkező visszaeséssel

(<https://bn.org.pl/download/document/1650570549.pdf>). (Békey Mária)

Németország

A Német Könyvtári Szövetség (Bibliotheksverband – DBV) körlevelet adott ki októberben A könyvtárak társadalmi szerepe az energiaválságban címmel

(https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2022-10/20221010_Checkliste_Gesellschaftliche_Rolle_von_Bibliotheken_in_der_Energiekrise_final.pdf).

A körlevél az alábbiakat fogalmazza meg: az őszy folyamán az energiaellátás nehezebbé válik. Még párbeszéd folyik a sükségszerű koncepciók kialakítása terén és az energiamegtakarítást szolgáló intézkedésekről. A könyvtárak nemcsak a szabadidő eltöltésére szolgáló létesítmények, hanem a társadalom olyan fontos intézményei, amelyek bezárását el kell kerülni, hiszen az épületük is fontos társadalmi funkciót tölthet be a válság idején. A könyvtárak a szolidaritás helyszínei is, és kapcsolati pontokként kell létezzenek. Ehhez a működéshez egy ellenőrző listát dolgoztak ki, amelynek ki kell terjednie a következő témákra:

- Tisztázni kell, hogy az intézetükben a keretfeltételek megvannak-e (könyvtárépültre vonatkozó követelmények, higiéniai előírások betartása, új helyzet szülte potenciális konfliktusok megfelelő kezelése stb.).
- Fontos, hogy a könyvtárak tájékoztassák a fenntartó intézményt az energiaválságban vállalt szerepükről. Folytonosságot kínálnak a társadalomnak olyan felvállalt értékek mellett kiállás révén, mint az igazság, a hitelesség, a megbízhatóság, a nyitottság és a biztonság.
- Tegyük láthatóvá a meglévő infrastruktúrákat és helyiségeket. A végső cél nem a lehető legjobb megtakarítás, hanem a könyvtár meglévő infrastruktúrájának és helyiségeinek lehető legjobb hasznosítása.
- Ellenőrizték az épületet és az ott lévő infrastruktúrát.
- Hogyan lehet a könyvtárba látogató és segítségre szoruló embereket extrém nagy létszám mellett is szolidárisan és igazságosan kiszolgálni? Ha több ülőhelyet kell üzemeltetni, akkor az egyéb szempontokra is figyelni kell, mint például a tűzvédelmi előírások.
- Keressenek együttműködő partnereket.
- Használhatók-e a könyvtár helységei más intézetek vagy egyesületek által is?
- Vegyük figyelembe a különleges felhasználói csoportokat. Sükségük van-e együttműködő/segítő partnerekre a különleges látogatók kiszolgálásához? (Hamvai-Kovács Gábor)

Olaszország

Még nem születtek meg azok a rendelkezések, amelyek a kulturális ágazatnak megítélt, 40 millió eurós kormányzati segítség elosztását szabályozzák (<https://www.beniculturali.it/comunicato/23477>). Továbbra is irányadók a szeptember 6-án az ökológiai átmenetért felelős minisztérium (Mite) által közzétett Nemzeti gázfogyasztás-csökkentési terv célkitűzései. A Mite október 6-án kiadott rendelete lefekteti a földgázzal való fűtés új működtetési határait (a fűtési szezont 15 nappal csökkentve és a napi fűtési időszakokat is egy órával lerövidítve az éghajlatnak megfelelő zónákra való bontásban), valamint a fűtött helyiségek maximális hőmérsékletének 1 fokkal való csökkentését. Ennek értelmében az ipari, kézműves- és hasonló tevékenységeknek otthont adó épületekben 17 fokot irányoznak elő (± 2 °C), a többiben 19 fokot (± 2 °C). Kivételt képeznek ez alól a kórházak, az óvodák és a bölcsődék, az uszodák, a szaunák, valamint bizonyos speciális termelőtevékenységek. Az egyes önkormányzatok indokolt esetben eltérhetnek a rendeletben foglaltaktól, de figyelniük kell a fűtési idő korlátozására (<https://www.mite.gov.it/comunicati/energia-mite-firmato-il-decreto-che-stabilisce-nuovi-limiti-e-orari-i-riscaldamento>). Az olaszországi statisztikai hivatal, az Istat szeptemberi becslése szerint az energiárak a szolgáltatászektorban ötödikként leginkább a könyvtárakat és a múzeumokat érintik: ezen intézmények negyedének lesz negatív a kamatok, adózás és értékcsökkenési leírás előtti eredménye, ami a területen dolgozó munkavállalók 60 százalékát érinti (<https://www.editorialedomani.it/economia/per-listat-ci-sono-355mila-imprese-a-rischio-con-la-crisi-energetica-sp0bq2u6>, [https://www.istat.it/it/files//2022/10/notamensile settembre 2022.pdf](https://www.istat.it/it/files//2022/10/notamensile_settembre_2022.pdf)). (Szabó Piroska)

Oroszország

Energiatakarékossági intézkedésekről Oroszországra vonatkozóan továbbra sincs információ. Oroszországban nincs energiaválság. (Koljadzin Natália)

Portugália

Portugáliában takarékosági tervek születtek (<https://sicnoticias.pt/economia/2022-09-27-Plano-do-Governo-para-poupar-energia-tem-limites-a-iluminacao-de-Natal-e-recomenda-o-teletrabalho-a0bd00a2>).

„A 2022–2023-as energiamegtakarítási terv betartása nem meríti ki a gázfogyasztás csökkentését célzó intézkedéseket, ennek sikeréhez mindenki részvétele szükséges” – emeli ki a kormány, intézkedéseket javasolva „a közigazgatás, a központi, a helyi és a magán-szektor számára (beleértve az ipart, a kereskedelmet és a szolgáltatásokat, valamint a polgárokat)”. Összehasonlítva például a szomszédos Spanyolországgal, úgy tűnik, hogy vannak olyan cselekvési irányok, amelyek egybeesnek a két ibériai országban, nevezetesen a légkondicionálással kapcsolatos intézkedések, a közigazgatási, kereskedelmi és szolgáltató épületek világítása, valamint a távmunka”. A belső és külső világítással összefüggő energiafogyasztás csökkentését célzó intézkedések között a határozatban találunk utalást arra vonatkozóan, hogy december 6-tól január 6-ig a karácsonyi világítás használata 18 és 0 óra között lehetséges. (Molnár Anikó)

Románia

A Román Nemzeti Könyvtár (<https://www.bibnat.ro/>) hírei között nincs jele energiatakarékosági intézkedéseknek. A nyári szünet után (augusztus 1–15.) újra kinyitottak. Egyes szolgáltatások és termékek szeptember 1-jétől váltak elérhetővé, például a multimédia-terem és -tár. Szeptemberben zenei versenyt és gyermekeknek szóló programokat hirdettek. A Romániai Könyvtárosok Szövetségénél (<https://abr.org.ro/>) ugyancsak nem találni energiatakarékoságra utaló híreket. Augusztus végén, szeptember elején megtartották szokásos éves konferenciájukat, szakmai programokat hirdettek, és megjelentettek egy könyvet a könyvtári gazdálkodásról (*Tratat de biblioteconomie*), amelyet a szerzők három év alatt írtak meg. Egy október 1-jén megjelent hír szerint Romániában nem számolnak energiaválsággal, legalábbis a gáz tekintetében, mert a miniszterelnök kijelentette, hogy az országnak elegendő gáztartaléka van (<https://kronikaonline.ro/belfold/romania-miniszterelnok-orszagunk-nem-fog-szenvedni-2022-2023-telen-a-gazhiany-miatt>). Az államelnök is kijelentette, hogy senkinek nem kell majd fagyoskodnia, és élelmiszerválsággal sem számolnak. Nem terveznek élelmiszeradagokat bevezetni, de egyes termékek drágulására lehet számítani. Konkrét spórolási intézkedést nem jelentett be, de megemlítette, hogy a közintézményekben éjszakára le kell kapcsolni a villanyt, és napközben a fűtést 27-ről 21 fokra kell csökkenteni. Mivel az infláció elérte a 15 százalékot, megígérte a fizetések és a nyugdíjak emelését (<https://maszol.ro/kulfold/Iohannis-szerint-Romaniaban-nem-lesz-elelmiszervalsag-es-nem-fogunk-sotetben-fagyoskodni>). Ugyanakkor a gázárak elszabadultak, és több gyár is bezárt, köztük stratégiai kohászati és vegyipari üzemek is (<https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/09/energia-arsapkaert-tuntettek-romaniaban>). A lakossági fogyasztásra a hatóságok általános tanácsokat adnak (<https://www.anre.ro/ro/info-consumatori/economie-la-energie>), intézményi takarékosági programot nem találni (<https://www.engie.ro/sfaturi-economie-energie/>). A gáz- és áramárakra bizonyos határig (az áramra háztartásonként havi 255 kW/h-ig) árstopot vezettek be, amit meghosszabbítottak 2023. augusztus 31-ig (<https://maszol.ro/gazdasag/Arplafont-vezetnenek-be-a-haztartasoknak-havi-255-kilowattora-ramfogyasztasig>). A kiemelt közintézmények korlát nélkül, mások, köztük a könyvtárak a fogyasztásuk 85 százalékáig kapják kedvezményesen az energiát, az azon felülit pedig piaci áron. (Deák László)

A Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár (<https://www.biblioudv.ro/hu/fooldal/>) nyitvatartása és programkínálata nem szűkül. A könyvtárakon kívül a közszférában sincs sok jele az energiatakarékoságnak, mindössze egy marosvásárhelyi sürgősségi kórházról írták, hogy lekapcsolják a villanyt ott, ahol nincs rá szükség, és az izzókat energiatakarékosra cserélik (<https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/09/takarekossagi-presbe-kerult-romania>). Klaus Iohannis államfő és a bukaresti kormány tagjai többször is biztosították a lakosságot: nem fordulhat elő, hogy fűtés nélkül maradnak, vagy le kell kapcsolniuk a villanyt a téli hónapokban. A tanintézeteknek pedig kifizetik a különbséget energiaár-ingadozás esetén. A jövőre vonatkozóan nem zárják ki energiatakarékosági intézkedések bevezetését, de az államelnök szerint ez nem jelenti azt, hogy az embereket hidegben akarnák tartani (<https://kronikaonline.ro/belfold/Iohannis-ugy-veli-hogy-bvalo-szinuleg-jol-fognar-romanianak-egy-btisztessegesr-energiatakarokossagi-terv#>). Egy októberi hír szerint az államelnök aláírta a törvényt, amelynek értelmében jelentősen bővültek a munkavállalók jogai az áthelyezést, a szabadságolást, a béren kívüli juttatásokat és a költségtérítéseket illetően. Például a távmunkában dolgozóknak havi 400 lejig meg lehet téríteni a rezsiköltséget és az internet-előfizetést (<https://kronikaonline.ro/gazdasag/elonyok-es-kedvezmenyek-bovultek-a-romaniai-alkalmazottak-jogai>

[osztazonok-a-berkiegeszitesek-az-adoszakerto-szerint](#)). Szintén friss hír magyarázza a romániai helyzetet (<https://kronikaonline.ro/gazdasag/otodevel-csokkent-romania-foldgazimportja-de-a-belfoldi-kitermeles-is-visszaesett>). Bár a szomszédos ország nemzetközi energiafüggősége jóval kisebb, mint Magyarorszáé, csökkent a földgázimport, és a belföldi kitermelés is visszaesett. Az üzemanyag, köztük a benzin folyamatosan drágul (<https://kronikaonline.ro/gazdasag/hatodszor-dragult-az-uzemanyag-mult-pentek-ota-a-legnagyobb-romaniai-toltoallomaslancnal>), de egy korábbi hír szerint a literenkénti 50 banis árkompenzáció az év végéig garantált. (Deák László)

Romániában az állami intézmények terén nem tettek különleges intézkedéseket az energiatakarékosságért. A téma nagyon érzékeny, mert a nyolcvanas évek drasztikus intézkedéseire emlékeztet. A nemzeti könyvtár és a többi bibliotéka is a megszokott módon működik. A magánszférában a különösen magas energiaárak miatt az emberek kénytelenek takarékoskodni. (Elekes Gabriella)

Spanyolország

A spanyol kormány a gázfogyasztás 13,5 százalékos mérséklését szolgáló intézkedéscsomagot fogadott el októberben a 2022 augusztusától 2023 márciusáig terjedő időszakra. Spanyolországban a *Nagyobb energiabiztonságot szolgáló terv* (Plan + Seguridad Energética) egyebek mellett a háztartások és vállalkozások adótámogatását, a megújuló energiaforrások fejlesztését, valamint az ipari kapacitás erősítését tartalmazza (<https://theobjective.com/economia/2022-10-11/10-claves-plan-ahorro-energetico/>). Az energiafogyasztás csökkentésére Spanyolországban augusztus 9-től a közintézmények, a bevásárlóközpontok, a mozik, a munkahelyek, a szállodák, a pályaudvarok és a repülőterek legfeljebb 27 Celsius-fokra hűthetik le az épületeket, míg a tél folyamán legfeljebb 19 Celsius-fokra fűthetik fel őket. Az automata ajtós üzleteknek és vállalkozásoknak zárva kell tartaniuk az ajtókat. A nem használt irodahelyiségekben és a kirakatokban este tíz óra után le kell oltaniuk a villanyt, ahogy számos emlékmű megvilágítását is (<https://www.manubens.com/manubens/medidas-de-ahorro-energetico-aprobadas-por-el-real-decreto-ley-14-2022-como-afectan-a-las-empresas/>). (Molnár Anikó)

Svájc

Más országokhoz hasonlóan Svájc is attól tart, hogy ezen télen áramhiánnyal küzd majd. Az alpesi országot a válság mélyebben érintheti. Svájc, vízerőműveinek köszönhetően, a villamos energia 80 százalékát megújuló energiából állítja elő. Ám a tél beköszöntével az áramtermelés visszaesik. A hideg hónapokban az olvadó gleccserek vízhozama nem képes elégséges energiát termelni. Ily módon a csak néhány atomerőművel és nagyon kevés szél- és napenergiával rendelkező Svájc villamosenergia-függővé válik. A kieső energiát eddig pótló Franciaország és Németország pedig saját veszteségeit igyekszik kompenzálni. A nem EU-tag Svájc valószínűleg nem lesz a 27-ek prioritása az európai szolidaritás során (https://www.francetvinfo.fr/replay-radio/le-monde-est-a-nous/crise-energetique-les-craintes-de-la-suisse_5329489.html).

Svájcnak nincsenek kiaknázható gázlelőhelyei, és teljes mértékben az importra támaszkodik. A gáz a nemzeti energiafogyasztás 15 százalékát teszi ki (az EU-ban ez az arány 22 százalék), és körülbelül a fele Oroszországból származik. Az Európába irányuló kevesebb orosz gáz közvetett hatással lehet a svájci villamosenergia-termelésre is. Különösen Németország csökkentheti a gáztüzelésű erőművei által termelt villamos energia exportját.

Az alpesi ország az EU mintájára önkéntesen 15 százalékos megtakarítási célt tűzött ki a következő hónapokra. A vállalatokat és a háztartásokat a fűtött helyiségek hőmérsékletének csökkentésére kérik, amelynél a plafon 19 fok. További megtakarítást tenne lehetővé a hőtermelő rendszerek önkéntes átállása a kettős tüzelőanyagra. Hiány esetére drasztikusabb intézkedéseket helyeztek kilátásba. Ami a villamos energiát illeti, Svájc egyfelől tartalék felhalmozását, másfelől a fogyasztás önkéntes csökkentését tűzte ki célul. Egy tanulmány szerint óriási megtakarítási lehetőség rejlik a napi fogyasztási szokásokban bevezetett apró változtatásokban, mint a televízió kikapcsolása a készenléti üzemmód helyett. Vészforgatókönyv esetén elképzelhető az átmeneti áramszünet bevezetése is. A hiányhelyzet elkerülésére a Szövetségi Tanács augusztus 31-én felvilágosító kampányt indított a fogyasztás önkéntes csökkentésére. „Kevés az energia, ne pazaroljuk! Mindenki hozzá tud járulni ahhoz, hogy mindenkinek legyen elég” – mondta Simonetta Sommaruga, a Szövetségi Környezetvédelmi, Közlekedési, Energiaügyi és Hírközlési Minisztérium vezetője. Az ország villamosenergia-ellátása arculatának kialakítása azonban még várat magára. Egy politikusokból és gazdasági körökből álló bizottság éppen a napokban terjesztette be az új atomerőművek svájci építési tilalmának feloldását szorgalmazó kezdeményezését

(<https://www.swissinfo.ch/fre/economie/comment-la-suisse-entend-faire-face-%C3%A0-la-crise-%C3%A9nerg%C3%A9tique-cet-hiver/47865380>). (Kádár Krisztina)

Ukrajna

Ukrajnában a kommunális szolgáltatók gőzerővel készülnek a fűtésszezon beindítására. Az orosz rakéták és drónok folyamatosan lövik Ukrajna városait és többek között energetikai infrastruktúráit. Csak október 10-én rakétatámadások miatt 3900 település maradt áramszolgáltatás nélkül. Az energetikai vállalatok munkásainak és a katasztrófavédelem alkalmazottainak sikerült helyreállítaniuk az áramellátást a legtöbb régióban. A nyugati rész villamosenergia-ellátása stabilizálódott, Harkivban és Harkiv megyében szinte teljesen helyreállt. A munkálatok célja, hogy biztosítsák a központi régiók és Kijev áramellátását. A tervek szerint néhány napon belül befejezik a munkálatokat. „Oroszország azonban nem hagyja abba az energetikai infrastruktúránk lerombolására tett kísérleteit. Oroszország továbbra is rakéták tucatjait lövi ki, több száz millió dolláros kárt okozva. A hatóság az áramfogyasztás korlátozását kéri. Ukrajna lakossága a felhívásra reagálva átlagosan 10 százalékkal csökkentette az áramfogyasztását. Több régióban a vezetőség javaslatait figyelembe véve az elektromos hálózat terhelésének csökkentésére áramtakarékos üzemmódot vezettek be. Ez legfőképp az esti órákra (16.00–21.00) vonatkozik. Továbbá sok településen nincs közvilágítás. Az energiaszolgáltatás stabilizálódott, így már nincs szükség a korlátozásra, de a szolgáltató arra kéri a lakossági fogyasztókat, hogy csúcsidőben továbbra is takarékoskodjanak az árammal. Volodimir Zelenszkij államfő szerint Oroszország támadást fog intézni az ukrajnai gáztranzitvezetékek ellen, hogy zsarolhassa Európát. Az állami közműcég igazgatója szerint a 2022–2023-as fűtési szezon kezdete Ukrajnában akkor kezdődik, amikor az átlagos hőmérséklet három egymást követő napon 8 °C-ra vagy az alá esik. Elsősorban a gyermek-, az egészségügyi és az oktatási intézmények számára biztosítják a megfelelő hőmérsékletet. A könyvtárakra vonatkozóan nincs külön információ. Ahogy a fűtési szezon beindítása is régiótól és több szemponttól függ, úgy az is, hogy milyen intézmények befűtését tartják elsődlegesnek. A frontrégiókban a fűtés kérdése többek között a harcok alakulásától függ. Viszont az oktatási intézmények 88 száza-

léka készen áll a fűtési szezon kezdetére. Azt ígéri az oktatási minisztérium, hogy a pedagógusok és a gyerekek melegeben lesznek (<https://economic.karpat.in.ua/?p=29956&lang=hu>). (Koljadzsín Natália)

Egyéb publikációk

Council Library

Az Európai Tanács könyvtára energiaválsággal kapcsolatos útmutatót készített *Library Guide on the energy crisis* címmel. Az összeállítás célja, hogy az EU polgárai hiteles és könnyen értelmezhető információhoz jussanak az energiaválság idején. A pdf szabadon letölthető (<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/library-guide-on-the-energy-crisis/>).

House of Commons Library

A brit parlament alsóházának könyvtára jelentést készített a mindennapi megélhetés és az energiaválság összefüggéseiről *Rising cost of living in the UK* címmel, amely az alábbi linkre kattintva olvasható:

<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9428/CBP-9428.pdf>

Sajtószemle

Egyesült Királyság

Szerte az Egyesült Királyságban tovább folynak a tárgyalások a könyvtárak és egyéb közintézmények szociális melegedőként való használatáról. A könyvtárigazgatók jelentős forgalomnövekedéssel számolnak. Ezzel párhuzamosan emelkednek az intézmények kiadásai is. Októbertől az energiaár-sapka 3,549 fontra emelkedik, ami hatalmas terhet jelenthet a háztartások számára. Az egyház online adatbázist indított a szociális melegedőkről (<https://warmspaces.org/spaces>).

<https://www.librariesconnected.org.uk/news/libraries-connected-calls-increased-support-library-services-amid-cost-living-crisis>

<https://www.librariesconnected.org.uk/news/libraries-connected-responds-media-discussion-libraries-warm-refuges>

<https://www.eadt.co.uk/news/suffolk-libraries-to-be-energy-refuges-9243618>

<https://www.timeout.com/uk/news/libraries-are-being-turned-into-warm-refuges-to-help-people-who-cant-pay-for-heating-082422>

<https://www.edinburghlive.co.uk/news/edinburgh-news/edinburgh-libraries-could-become-heat-24835856>

<https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/warm-spaces-created-cardiff-libraries-25209368>

<https://www.bbc.com/news/uk-wales-63200609>

Élet a válság idején

Az intézményrendszer és a polgári lakosság egyaránt megszenvedti az energiaválságot. Hogyan spórolhat az átlagember és mit tehetnek a közintézmények?

<https://rmpartners.co.uk/what-does-the-energy-crisis-mean-for-public-spaces/>

Hatalmas költségnövekedés a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban

Háromszorosára nőttek a FSZEK és fiókkönyvtárai kiadásai az év során. A megemelkedett költségekre válaszul megemelték a beiratkozás díját. Ezen túl rövidített nyitvatartásra is számíthatnak a könyvtár olvasói.

<https://tekdeeps.com/a-price-increase-is-planned-at-the-ervin-szabo-library-in-buda-pest-due-to-the-energy-crisis/> (Gyaraki Benjámín)